

# Hemställen till Regionfullmäktige att godkänna Gotlandshems inriktning om satsning på biokol för att uppnå klimatmål

## *Bakgrund*

Gotlandshem har under 2025 antagit en energi och klimatstrategi som syftar dels till att kunna uppfylla Regionfullmäktiges mål och prioriteringar, dels kunna stå långt fram i det arbete som bedrivs inom bland annat Sveriges allmännyttas för att sänka energiförbrukningen och minska verksamhetens negativa klimatpåverkan. Bolagets planering har sedan flera år fokuserat till stor del på energiområdet då de EU-direktiv som beslutats innebär hårt ställda krav på minskad energiförbrukning för fastigheter. För att hantera de negativa effekterna på klimatet finns flera områden som är viktiga, bland annat materialval vid nyproduktion och större renoveringar och minskade utsläpp i den löpande verksamheten. Utöver det krävs satsningar som reducerar CO<sub>2</sub> utsläppen i generell mening samt kompensation för de utsläpp som kvarstår vilket kan åstadkommas genom så kallade koldioxidekvivalenter (CO<sub>2</sub>e).

För att hantera de stora koldioxidutsläppen har Gotlandshem tillsammans med Waila AB (ett bolag med säte i Hemse) studerat möjligheterna att dels nyttja biokol i verksamheten genom jordförbättring, dels att köpa CO<sub>2</sub>e certifikat. Jordförbättringen innebär bland annat att kväve och vatten binds i marken vilket förbättrar bördigheten och reducerar behovet av gödning och tillfört vatten. Det bedöms också på sikt kunna vara en viktig faktor för delar av jordbruk och växtodling.

Genom att investera och äga en biokolanläggning bedöms också de affärsmässiga målen kunna uppfyllas. En biokolanläggning kan utöver biokol och CO<sub>2</sub>e certifikat bidra med värme som skulle kunna försörja mer än hela fastighetsbeståndet i till exempel Roma med fjärrvärme. Dessutom kan de ca 70 ton/år av trädgårdsavfall som bolaget idag betalar för att bli av med försörja en stor del av biokolanläggningens behov av biomassa.

Som en jämförelse kan följande exempel bidra till att beskriva den klimatomfattiga effekten i verksamheten avseende CO<sub>2</sub>e certifikat:

- Den tänkta anläggningen kan leverera 1 300 ton CO<sub>2</sub>e certifikat årligen (teknisk livslängd minst 15 år, vilket innebär att efter 15 år har anläggningen genererat 19 500 ton CO<sub>2</sub>e certifikat).
- Signalottan släppte ut ca 2300 ton CO<sub>2</sub>e i jämförelse med verksamheten som släppte ut ca 1200 ton CO<sub>2</sub>e under 2021 (ej inräknat underhåll och renoveringar).
- Nötskrikan släppte ut 247 ton CO<sub>2</sub>e, men är också till stor del byggt i trä och mycket mindre än Signalottan.

Avsikten är att köpa en färdig produkt i form av ett bolag med biokolanläggning och produktion som ett dotterbolag till Gotlandshem energi AB. Det innebär ett köp av 90% av aktierna till ett värde av ca 4,5 mkr samt ett internlån inom koncernen om ca 4,5 mkr. Då ett nära samarbete med Waila AB bedöms viktigt ur ett kompetensperspektiv föreslås att de behåller ett ägande om 10% samt får en plats som ledamot i styrelsen.

Ett sådant affärsupplägg gör det möjligt att satsa på biokol och samtidigt behålla investeringen i koncernen. Enkelt uttryckt betalar vi till oss själva.

#### *Hur fungerar produktion av biokol*

- En biokolsanläggning omvandlar biomassa till biokol och värme genom pyrolys, vilket är samma princip som används i en kolmila.
- Processen binder koldioxid och gör den stabil vilket bidrar till en minskning av koldioxid i atmosfären och motverkar klimatförändringarna.
- Biokolen kan användas som jordförbättrare i växtodling, både i stor och mindre skala samt i industriella applikationer.
- Till exempel kommer biokol ersätta fossilt kol vid tillverkning av grönt stål och metallpulver.
- Värmen som alstras i processen kan användas för fjärrvärme, antingen i eget nät eller säljas externt.
- Tack vare inbindningen av koldioxid så genereras koldioxidcertifikat som kan säljas på en reglerad marknad

#### *Varför investering i biokol vid Gotlandshem*

I ägardirektivet till Gotlandshem framgår bland annat följande:

- Gotlandshem AB ska skötas på ett effektivt och långsiktigt ekonomiskt hållbart sätt. Affärsmässiga principer innebär att bolaget alltid ska utgå från vad som är långsiktigt bäst för bolaget samt utifrån ägarens direktiv.
- Sträva efter långsiktigt ekologisk hållbarhet och minskad klimatpåverkan.
- Region Gotlands styrmodell, med den regionala utvecklingsstrategin som utgångspunkt, omfattar samtliga av Region Gotland, direkt eller indirekt, helägda bolag.

I ägardirektivet till Gotlandshem energi AB finns följande formuleringar som stödjer satsningen:

- Gotlandshem Energi AB har till ändamål att producera och försälja energi samt bedriva därmed förenlig verksamhet. Bolaget ska även tillhandahålla och bedriva handel med produkter och tjänster som främjar, stödjer eller kompletterar energiverksamheten inom koncernen.
- Bedriva produktion och försäljning av energi med fokus att tillgodose Gotlandshem ABs fastighetsbestånd samt koncernens behov av kostnadseffektiv och hållbar energiförsörjning.
- Bistå med handel av produkter och tjänster som främjar och stödjer koncernens energiverksamhet.
- Mål:
  - Gotlandshem Energi AB ska bidra till Gotlandshem ABs målsättning om en positiv utveckling av driftnettot.
  - Gotlandshem Energi AB ska sträva efter långsiktig ekologisk hållbarhet och minskad miljöpåverkan.

#### *Risker och möjligheter med investering i biokol*

De främsta riskerna som behöver följas och eventuellt hanteras bedöms vara:

- Omvärldsutvecklingen gör att klimatåtgärder nedprioriteras
- Svårigheter att skala upp försäljning utöver eget behov
- Svårighet att kompetensförsörja drift och underhåll av anläggningen
- Förändrade regelverk kopplat till klimatåtgärder (t ex nedgradera CO2e)
- Minskat behov av fjärrvärme

De främsta möjligheterna som behöver följas och nyttjas bedöms vara:

- Klimatkompensation för den operativa driften samt delar av underhåll
- Kostnadstäckning med avkastning för klimatinvesteringar
- På sikt kunna fasa ut befintlig pelletsanläggning i Roma utan finansiell risk och med klimatpositiv lösning
- Aktivt bidra till målluppfyllnad i linje med RUS med mera.
- Stärka Gotlandshems och Region Gotlands varumärke inom klimat och miljöområdet

#### *Hemställan*

Gotlandshem hemställer till Regionfullmäktige att godkänna Gotlandshems investering i biokolproduktion genom förvärv av aktier samt att:

- Utse styrelsen i Gotlandshems Energi AB (Joakim Martell ordförande, Kristina Olsson vice ordförande, Patrik Dahlsten ledamot) även till produktionsbolaget av biokol, tillsammans med en ledamot från Waila AB.

Gotlandshem kommer därefter att återkomma med underlag för beslut om bolagsordning och eventuella övriga styrdokument.

Joakim Martell

VD

Gotlandshem AB